

Wagner
Gábor

Beállt egyensúly

Privát Fél múlt
Miskolcon

27. szám

KIADÓ
Észak-Keleti Átjáró Egyesület

Megjelent 500 példányban
Miskolc, 2022

KIADÁSÉRT FELEL
Darázs Richárd

ISSN 2063-6857

KONCEPCIÓ
Balogh Attila
Darázs Richárd
Kapusí Krisztián

DESIGN
Szakos Dániel

FOTÓK
Wágner Tamás
magángyűjteménye

Wágner Gábor
Beállt egyensúly

nka
Nemzeti Kulturális Alap

BALANSZBAN VAGYOK.

Amikor ezeket a sorokat írom, most, ebben az áldott pillanatban is, vagyis úgy általában manapság a helyzet úgy áll, hogy egyensúlyi állapotban vagyok a szülővárosom kapcsán. Életemnek azt a hosszan kitartott pillanatát taposom épp, amikor már pontosan annyi időt éltem Miskolcon, mint amennyit máshol, kétszáz kilométerrel arrébb, a fővárosban. Tipikus win-win szituáció.

Ha az életem gyökeresen nem változik meg, akkor ez az egyensúly majd lassan, de biztosan felborul, feltartóztatlanul és a saját törvénye szerint, sőt nyugodtan mondhatjuk még azt is, hogy papírforma szerint, és nem Miskolc, hanem Budapest javára, ha már egyszer hosszú ideje ehhez a városhoz köt a hétköznapi életem. Ott dolgozom, ott veszem a kenyeret, ott fizetem a számlákat, ott fekszem le meg

ott is kelek fel, ott szeretek és nem szeretek, és amikor részeg vagyok, akkor általában ott vagyok az. De mindeközben valahol mélyen, belül Miskolc mindig hiányzik, az én elhagyott, de soha el nem felejtett szülővárosom. És hogy is lehetne elfelejteni azt, ami alapvetően meghatározott, ami felnevelt, ami a mintákat adta, meg a tapasztalataim jó részét? Sehogya.

Bár az egyensúly felborul majd, de a kép azért árnyalt lesz. Miskolc és én balanszban maradunk.

SZERENCSEM VAN.

Sosem kellett teljesen elszakadnom Miskolctól, ezért azt sem tudom, milyen az, amikor kell. Nem menekültem el előle-belőle, ő sem zavart vagy űzött, sosem bántott, és én sem tápláltam iránta ellenszenvet magamban. Csak szűkösnek éreztem a teret egy idő után, ami életkori sajátosság volt, meg nagyon hajtott a kíváncsiság, hogy máshol milyen lehet, ami pedig a személyiségem egyik meghatározó eleme. Miután elköltöztem, semmi sem indokolta, hogy többé ne keressem, hogy elfelejtsem, hogy a múlt lezárt fejezetei közé száműzzem a várost. De nem is akartam ezt, nem is tudtam volna megtenni – egy egészen prózai okból: Miskolcon él a családom, és vannak itt még barátaim is. Nemcsak kötődésem van, de van helyem is.

A hazajárás – mert sosem azt mondom, és még csak nem is gondolom, hogy Miskolcra megyek, hanem hogy haza – fontos és kötelező eleme az életemnek. Figyelek rá. Egy program, ami számomra szent. Mint koffeinfüggőnek a napindító meleg kávé a konyhaasztalnál ülve, csendben, elmélyülten. Ezt dobta számomra a gép,

nekem pedig nincs különösebb ellenvetésem az eredménnyel szemben. Az emlékeim és általuk a városhoz való kötődésem semmit sem, vagy alig valamit halványultak az évtizedek során. Miskolc még mindig közeli, aktív szereplője az életemnek. Tévésorozatosan szólva: az első évadban ugyan még ő volt a főszereplő, a másodikban viszont már „csak” mellékalak a történetben – ám fontos, kiemelt mellékalak. A képletből kivehetetlen, nélküle nincs történet.

VISZONYOM VAN.

Sokat gondolkodom Miskolcra. Minden egyes nap gondolkodom rá. Olykor akaratlanul. Amikor például Budapest egyik-másik részéről, ahol először járok, az első benyomásom az, hogy akár Miskolcon is lehetne, mert annyira olyan. Máskor direkt. Például, amikor megnézem az aktuális jégkorong eredményeket, hogy mit csináltak a macik. Meg amikor arra gondolkodom, hogy egyszer majd megírom a városhoz fűződő viszonyomat.

Erre már rengeteget gondoltam az elmúlt húsz évben. Nyomasztóan sokat. De a halogatás nagymestereként még sosem tettem semmit. Vagy legalábbis az ügy fontosságához képest nagyon keveset. Mindössze kósza jegyzetekkel szórtam tele papírlapokat és word meg google dokumentumokat. Van köztük tisztelgő óda a városhoz, meg túlcordulóan érzelmes vallomás. Nosztalgikus felnövekedéstörténet a nyolcvanas évekből. A Vasgyárban játszódó steampunk fantasy és posztapokaliptikus rémtörténet a Bükk lábánál. Szertelenköltői szerelmes történet az Avasz nyomasztó

panelházaik közül meg filozofikus mese egy bérnyilkosról, aki Miskolcon, a Kilián-Délen él. Igazán nem mondhatom, hogy nem foglalkoztat a téma, hogy nem indít be a helyszín. És előbb-utóbb rendet teszek. Rendes ember leszek. Rendes ember vagyok. Bizonyos szempontból Miskolc tett azzá. Ideje visszaadni, ideje bizonyítani.

Most megfelelő az időpont. Megvan a balansz, megvan a viszony. Megvan a belső készítés. Vannak és jönnek az ötletek. Megvagyok én és megvan Miskolc is. És ha mindez még nem elég, szükség van lehetőségre is. Ha most csak pár oldal erejéig is.

SZTORIBAN VAGYOK.

A lehetőséget Zsoltinak hívják. Isten tudja, mikor talákoztunk utoljára, van annak már 25 éve is legalább, de amikor megtörtént, amikor hosszú időre elvesztettük egymást, akkor nagyon jóban voltunk. Sosem voltunk rosszban. Csak hát az élet meg a sodrása. Mindenkit másfelé visz. Engem Budapestre, de ezt már mondtam.

A lehetőséget Zsolti villantotta fel, és bár tudok nemet mondani, az még csak fel sem merült bennem, hogy azt mondjak neki, egy nemet. Úgyhogy most is épp a gép fölé hajolva ülök, ujjaim erre-arra futnak a billentyűzeten. Keresik a betűket, a szavakat, a mondatokat, az emlékeket. A régi történeteket, a múlt kinyitott pillanatfelvételeit, fotókat, amik sosem készültek el, de a fejemben mégis megvannak, mert ezek olyan momentumai voltak eddigi életemnek, amikor megállítottuk az időt. Azokra meg ki ne emlékezne? Sosem felejttem el egyiket sem. Úgyhogy csak ülök és mesélek. És ami a szívemen, az a klaviatúrán.

Zsolti felbukkanása olyan volt számomra, mint egy felismerés. Úgy álltunk ott egymással szemben, 25 évvel idősebb kiadásban, mintha nem úgy telt volna el az a negyed évszázad, hogy

közben mit sem tudtunk egymásról, nem is láttuk egymást. Különös érzés volt, és különösen jó. Eszembe juttatta azt, amikor hosszabb kihagyás után – mert ilyen is volt – hazamentem végre, és a város nem fordult el tőlem, nem fogadott idegenként, mint aki elhagyta hálátlanul, hátra se nézve, pedig azt hittem, az lesz, hanem tárt karokkal várt engem, mintha el sem mentem volna, és ezért nehéz is volt újra hátrahagyni. Pedig akkor már tudtam, hogy az csak fizikailag lehetséges, mert ami alapvetően meghatároz téged, és ezért, ha akarod, ha nem, a kitörölhetetlen részed, azt sosem fogod magad mögött hagyni, még akkor sem, ha kimondottan ezt akarod elérni.

Ha levágod a gyökerét egy növénynek, elpusztul. Ha levágod a saját gyökereidet, el nem pusztulsz, de a városoddal, a múltaddal együtt magadat is hátrahagyod, és már nem te leszel a bőrödben, hanem valami egészen más. Valami mesterséges, kitalált személy, kitalált önazonossággal. Ilyenkor azt hiszed, hogy győztél, hogy leráztál magadról valamit, de csak megspóroltál egy szembenézést – amit viszont úgysem spórolhatsz meg. A várost elhagyhatod, de a város sosem hagy el téged.

*Ha levágod a gyökerét egy növénynek, elpusztul.
Ha levágod a saját gyökereidet, el nem pusztulsz, de a városoddal, a múltaddal együtt magadat is hátrahagyod, és már nem te leszel a bőrödben, hanem valami egészen más. Valami mesterséges, kitalált személy, kitalált önazonossággal.*

Él bennem egy mélyről jövő késztetés, ami időnként megnyugszik, szunnyad, majd elemi erővel tör fel, és követeli a jussát, ha netán magamtól időről-időre nem nyújtok neki kielégülést. Időnként Miskolcon van a helyem.

A VÁROSBAN VAGYOK.

Fizikailag nem kell Miskolcon lennem, hogy ott legyek. Nem azt mondom ezzel, hogy minden gondolatom a város körül jár folyton, de a lelkem egy része biztos, hogy állandóan ott tartózkodik – ha akarom, ha nem. Érzem is folyton. Ez a részem soha nem költözött el Miskolcra. Talán nem is akar. Lehet, hogy eszébe sem jutott.

Bevallom őszintén, mindig is görbe tekintettel néztem az Elhagyom a várost című számra. Egyfelől egy örök sláger, persze hogy az, ez nem is kérdés. Másfelől viszont, amely városról egy ilyen dal születik, azt a várost tényleg csak elhagyni lehet. „Mindent itt hagyok, mit Miskolc adhatott”, mondja az Edda dala, és ezt a sort mindig olyan falsnak és szívtelennek éreztem. Hálátlannak. Úgy hagyja el Miskolcot, hogy mindent hátra is hagy, amit kapott tőle? Jól értem? Köszöni szépen, de már nem kell az neki, mert ennyi volt, most meg le kell lépnie. És csak cigit, pénzt, telefont meg egy váltás ruhát visz magával, kulcsot már nem, mert nem jön vissza. Másra nincs szüksége. Arra pláne nincs, amit eddig a várostól, Miskolctól a születése óta kapott. Csak hát úgy semmit nem lehet elhagyni, hogy közben nem kell belőle semmi. Vagyis lehet, csak nem éri meg. Ha annak idején Miskolcon hagytam volna mindent, amit a várostól kaptam, akkor én hol és ki lennék most? Miért tennék ilyet? Mennyivel jobb a P. Mobil dala,

az Acélváros, pedig azt nem is ex-miskolciak írták: „Acélváros, nehéz, szürke nappalok, Ez a város Miskolc mindig várni fog!”. Ez azért sokkal jobban hangzik! Ennek sokkal nagyobb a megtartó ereje, pedig nem annak szánták, hogy bárkit is Miskolcon tartson.

Időnként jönnöm kell. Mennem. Attól függ, hogy onnan vagy innen nézem. De a lényeg, bárhonnan nézem is, ugyanaz. Él bennem egy mélyről jövő késztetés, ami időnként megnyugszik, szunnyad, majd elemi erővel tör fel, és követeli a jussát, ha netán magamtól időről-időre nem nyújtok neki kielégülést. Időnként Miskolcon van a helyem. És nem is feltétlenül a család vagy a barátok miatt – de persze mindig ők az elsők –, hanem a várost is látnom és éreznem kell közvetlen közelről, belülről. Hogy él, lüktet és változik, hogy megvan és ott van, hogy még mindig ugyanazt nem szeretem benne, mint régen, és még mindig ugyanazt szerettem, amit egykor is szerettem. Mint az a jó barát, akit olyan régóta ismersz, hogy nem kell naponta-kétnaponta, de akár még hetente sem látnotok egymást vagy beszélgetek egymással ahhoz, hogy tudd és érezd, hogy egymás barátai vagytok, amíg világ a világ. Megbízhatok benne, ő benned, ketten együtt pedig megbízhattok egymásban. Mint egy olajozottan zakatoló kapcsolat, amit sosem kell megmagyarázni.

LOKÁLPATRIÓTA VAGYOK.

Nem vagyok lokálpatrióta, mert elköltöztem, és aki valóban lokálpatrióta, ha el is költözik egy időre, már akkor tudja, hogy rövidesen visszatér. Én meg csak azt tudtam, hogy hova megyek, de hogy mennyi időre, és hogy ott maradok vagy megyek tovább, azt nem tudtam. Csak mentem, mert mennem kellett. És ott is maradtam, sosem tértem vissza. Egy igazi lokálpatriótának ez nem fér bele. Ő azért megy el, hogy aztán visszatérjen. Mint ahogy az öcsém is.

Táplállok azért magamban egy sajátos lokálpatriotizmust. Sokan vagyunk ezzel így, a világban sokfelé, csupa máshol élő miskolci. A város exei. Kint is vannak, bent is vannak. Figyelemmel követtem a város történéseit. Drukkolok a városi sport-

csapatoknak. Tagja vagyok számos Miskolccal foglalkozó csoportnak. Szavazok, ha arra van szükség a városnak. De mindezt nem azért, mert lelki-furdalásom van, hogy elhagytam a várost, hanem azért, mert őszintén érdekel, hogy mi van a városommal. Egyszerre nem lehetek két helyen, pedig szívesen lennék.

Eddigi életem során találkoztam már néhány valóban lokálpatrióta miskolcival. Az egyik az öcsém, akinek van egy szokása velem kapcsolatban, hogy a Miskolchoz fűződő érzelmeim elevenek maradjanak. Minden születésnapomon és karácsonykor az ajándék részét képezi legalább egy olyan tárgy, ami Miskolcra emlékeztet. Általában egy póló az, de kaptam már tőle baseball sapkát, kapucnis pulóvert, poháralátétet, könyvet, tollat és hűtőmágnest is. Izgatottan nézem egy évben kétszer, hogy ezúttal mivel gyarapodik a gyűjtemény. Pólóból már egészen szép kis kollekcióm van, könnyen lehet, hogy egy miskolcit is lepipálnék vele – ha nem az öcsém az a miskolci. Az egyik pólón az Avasi Kilátó egyszerű, de nagyszerű formája látható, a minimalista design csodája. Az építményről készült, sokak számára különös és különösen vonzó ábrázolás miatt a pólót már többször le akarták imádkozni rólam, vagy el akarták velem cserélni – jellemzően külföldön. Angliában, Portugáliában, Horvátországban, Szlovéniában. Egyszer sem adtam. Ha adom, akkor

már lenne némi lelki-furdalásom, bár nem a város, hanem az öcsém miatt, hisz mégiscsak tőle kaptam ajándékba. Ő meg, mint említettem is, nagy lokálpatrióta, vagyis a szememben maga a város. Nem az öcsém az első lokálpatrióta, akivel eddig találkoztam, de ő a hozzám legközelebb álló lokálpatrióta. Az első kettőt viszont sosem felejttem el. Kezdem a másodikkal. Már a nevére sem emlékszem, ami talán szégyen, de megmagyarázom: több mint 30 éve láttam utoljára, és mindössze másfél-két évig álltunk lazább kényszerkapcsolatban, ami akkor sem volt egy különösebben szoros, erős kapcsolat. Szimpátiát sem tápláltunk egymás iránt.

Rendszerváltást követően volt pár év, amikor mindent szabadon lehetett. Végre lehetett – ezt akkor így mondták az idősebbek! Nekem mindegy volt, csak azt éreztem, hogy valami tényleg megváltozott. Eltűntek az ifjúgárdisták meg eltűntek a munkásőrök és az önkéntes rendőrök. Az emberek vállalkoztak, belevágtak ebbe meg abba. Senki sem nézte ezt rossz szemmel, ha meg valaki nézte, jobban járt, ha megtartja magának a véleményét.

Miskolcon indult egy újságíró iskola, másfél-két évre szóló, én is jelentkeztem. Mehetett bárki: a frissen érettségizett – mint én –, a diplomás, aki továbbképezni szeretne volna magát, meg az is, aki valami mást akart csinálni, mint amit addig csinált. Sokféle ember jött össze a suliban. Volt ott egy negyvenes férfi, aki folyton gondterhelt arcot vágott. Tagbaszakadt volt, erős testű, de nem kövér, hanem inkább úgy, mint egy egykori, már kiszuperált sportoló. Mondjuk, mint egy volt birkózó. Széles vállak, masszív formák, látványos kiállítás, kemény tekintet. Talán egy kicsit, de nagyon kicsit megereszkedett és kényelmes volt a tartása, de csak annyira, mint egy nagy munka

után megpihenő kovácsmesteré. Az arcát mintha valami durva eszközzel faragták volna ki kőből. Nyersesség áradt belőle. Őszintén szólva, nem tudtam, hogy mit keres ott, mert nem úgy nézett ki, mint ahogy akkoriban egy újságírót elképzeltem. Inkább tűnt tornatanárnak. Nem volt szimpatikus a gondterhelt arcával, gyakran tűnt mogorvaságnak, ami távol tartja a többi embert. Azt gondoltam róla, biztos nem szerethet minket, a sulis vidám és harsány fiataljait. Aztán egy feladat kapcsán egyszer kiállt a csoport elé, és mesélni kezdett. Hosszan, nagy beleéléssel, természetesen Miskolcra. Kiderült róla, hogy operatőr és hobibifotós, aki rendületlenül járja a várost és környékét, hogy folyamatosan dokumentálja azt. Kiderült, hogy annyira ismeri, sőt szenvedélyesen szereti Miskolcot, amire korábban csak egyszer láttam példát. Kiállt elé, megmutatta a lenyűgöző fotóit, melyek olyan nézőpontból mutatták a várost, amit addig nem ismertem, sose láttam, és közben megállás nélkül mesélt, lebilincselően, békés és védett aurát vontak körénk a szavai és a képei.

*Egyszerre nem lehetek két helyen,
pedig szívesen lennék.*

Figyelemmel követem a város történéseit. Drukkolok a városi sportcsapatoknak. Tagja vagyok számos Miskolccal foglalkozó csoportnak. Szavazok, ha arra van szüksége a városnak. De mindezt nem azért, mert lelkifurdalásom van, hogy elhagytam a várost, hanem azért, mert őszintén érdekel, hogy mi van a városommal.

Ott és akkor egy csapásra megváltozott előttem az ember, akinek a nevét a mai napig nem tudom. Emlékszem arra, ahogy meglágyultak a szememben a vonásai, ahogy átalakult előttem: megtelt étellel a hangja, megláttam a mosolyát, ahogy kivörösödött az arca az izgalomtól és ahogy elpárolgott belőle minden korábban látott-érezett nyersesség, mogorvaság, gondterheltség. És csupán ennyi miatt, hogy a szenvedélyéről, a városról mesélhetett. Bár ezután sem lettünk jóban, de már teljesen másképp néztem rá, és ha valakinek, akkor neki akkor és ott elhittem azt, amit korábban senkinek: Miskolcot is lehet mélyen, szenvedéllyel szeretni és az elhagyása helyett benne és vele maradni. Csak persze addigra én már tudtam, hogy rövidesen menni fogok. De ez az élmény azért jó útravalónak bizonyult. Emiatt is marad-

tam és vagyok – menjek bárhova is a világban, éljek Budapesten két és fél évtizede – örök miskolci.

Ennek az élménynek és embernek a hatására jutott az eszembe egy jóval korábbi emlék és benne egy másik ember. Az ő nevére pontosan emlékszem, soha el nem felejttem, mert a legjobb tanár volt, akivel valaha csak dolgom akadt. Suliba a 30. számú Ságvári Endre Általános Iskolába jártam, ami a Győri kapuban van, és manapság II. Rákóczi Ferenc nevét viseli. A tanár úr felső tagozatban pár évig – talán kettőig – tanított, orosz és földrajz voltak a tantárgyai, de mellette sokat utazott, fotózott, útjairól előadásokat tartott, és még idegenvezetőként is tevékenykedett. Farkas Gyulának hívták, és őszintén remélem, hogy más is van Miskolcon, aki ismeri a nevét (Sajnos tavaly év végén 89 éves korá-

ban elhunyt). Csodálatos ember volt. Mi az osztályban csak Ucsityelnek hívtuk (ami oroszul tanárt jelent), és egy emberként imádtuk. Neki sosem kellett szigorúnak lenni, hogy figyeljünk rá. Egy energiabomba volt, aki nemcsak átadta az anyagot, hanem előadta, megélte, szinte eltáncolta vagy előadta színdarabként. És teljesen mindegy, hogy Elzász-Lotharingia iparáról vagy az orosz nyelv egy bonyolultabb szabályszerűségéről volt szó. Az ő szájából valahogy minden nagyon érdekesnek hatott. Gyakran megmutatta egy-egy fotóját, ha az passzolt az épp aktuális anyaghoz. Tőle tudtuk meg a legtöbbit Miskolcra is, mert a várost imádták, és nemcsak szeretett, hanem nagyon tudott is sztorizni. Minden óráján tátott szájjal, áhítattal hallgattuk őt. Olyanokról mesélt, amik nem voltak benne egyik tankönyvben sem, vagy ha említette is a tananyag, ő mindent képes volt árnyalni vagy megszínezni nekünk. Ő mondta először azt, nagy lokálpatrióta világutazóként – az ő esetében ebben nem volt semmi ellentmondás –, hogy szép dolog az egész világ megismerése utáni vágy, de előbb azt a várost, azt a vidéket kell megismerni és megszeretni, ahol születtünk, ahol felnőttünk, és ahol élünk. Mindig ez lesz a viszonyítási pont. A tanár úr egész életében szerette, tisztelte, szolgálta, dokumentálta és népszerűsítette Miskolcot. Én viszont még mindig nem tettem semmit. Még mindig azon töröm a fejem – ahogy a méltán népszerű sláger is mondja –, hogy úgy szeretném meghálálni. Csak még nem tudom pontosan és kristálytisztán, mit és hogyan tegyek. Farkas Gyula a nyolcvanas években volt a tanárom. Akkor azt hittem, hogy elég jól figyelek a szavaira, most pedig tudom, hogy nem figyel-

tem rájuk eléggé. Különben már tudnám. De ez most egy jó alkalom, hogy emlékeztessen magam erre. Hátha ezúttal végre hallgatok rá.

Elmesélek Ucsityelről egy történetet, ami jól visszaadja, milyen ember, tanár volt. Közvetlen volt és barátságos. Persze tartotta tőlünk az egy-két lépés távolságot, elvégre nem ugyanaz volt a pozíciónk, de mi, sok hangos gyerek, időnként elszálltunk attól, hogy ő nagyon más tanár, mint a többi. Farkas Gyula ilyenkor, amikor fegyelmezetlenek voltunk, mert azt gondoltuk, hogy nála lehet, sosem kiabált, nem adott intőt, nem fújta be az osztályfőnöknél, nem csinált semmiből sem balhét. Elintézte a dolgot az órán, a problémát egymás közti szituációban oldotta meg. Egyszer az egyik osztálytársam nyalókázott az óráján. Ucsityel egyetlen egyszer szépen megkérte, hogy tegye el, mert mégiscsak óra van és órán nem eszünk, pláne nem nyalókázunk, de az osztálytársam, talán mert azt feltételezte, hogy tényleg ennyire közvetlen köztük a viszony, nem rakta el a nyalókát, hanem tovább szopogatta. A tanár úr látszólag tudomásul vette az engedelmiséget, folytatta az órát, magyarázott, járkált a padosorok között, majd amikor a nyalókázó osztálytársam mellé ért, akkor se szó, se beszéd, kikapta a szájából az édességet, és abba se hagyva a kőolajbányászat mikéntjéről való mesélést, az ablakhoz lépett és egy nagyon határozott, visszavonhatatlan mozdulattal az ott álló virág földjébe nyomta az édességet, cukorral lefelé, hogy aztán a nyalóka pálcikájához erősítse a növényt, miközben megjegyezte, hogy már olyan régen nézte, hogy kell ide egy virágkaró. Az óra aztán ment tovább, a dolog ezzel el lett intézve, mi meg persze jót nevtünk az egészen.

ESZEMBEN VAN.

Felidézve ezt a régi sztorit, más történetek is az eszembe jutnak. Mintha felnyitottam volna egy szép és ódon ládikót, ami eddig az ágyam alatt rejtőzött. Tele illatokkal, hangulatokkal, elfeledett pillanatnyi erős emóciókkal, zajokkal, rezdülésekkel, benyomásokkal. És mindegyikhez tartozik egy történet is. Mint kis piros lámpák, sorra kapcsolnak be a fejemben, rövidfilmek a múlt homályából, az egymásra rétegződött emlékeim közül, némelyik a majdnem-feledésből, és mind az egykor volt Miskolcra – amikor én még kisser voltam és 100% miskolci.

Ezek a történetek a múltamból megdobogtatják a szívemet, ám van pár, ami meg még mindig dühössé tesz. Igazságtalanság és/vagy rosszindulat formálta történetek ezek. És kinek mesélném el ezeket, ha nem Miskolcra?! Dühös leszek, ha eszembe jut egy általános iskola alsó tagozatában kapott osztályfőnöki beírás, amit azzal „érdekeltem ki” egy megnyert iskolai vetélkedőt követően, hogy a tanár szerint túl lelkes voltam, amivel elnyomtam a csapat többi tagját, így ők alig jutottak szóhoz. Még dühösebb leszek, amikor eszembe jut, hogy nyolcadik osztályban tantestületi megrovásban részesültem. Ez hosszabb eset, mint egyetlen, többszörösen összetett mondat.

Szüreten történt az eset, mert minket még vittek – sőt kötelező jelleggel menni kellett – szüretelni. Egyáltalán nem volt rossz buli, pedig mai szemmel nézve végül is gyerekmunkát végez-

tünk, ráadásul egy éles tárggyal, metszőollóval a kezünkben. De ez meg ki a fenét érdekelt, ha közben egy hétig az iskola közelébe se kellett menni? Kint voltunk a szabad levegőn, zabáltuk a szőlőt – fostunk is tőle rendesen –, dumáltunk egész nap, röhögünk, csaptuk a szelet a csajoknak, néha pedig meglógtunk, és barangoltunk kicsit a környéken. Nem volt jó lebukni. De a szőlőt leszedtük, a lényeg meg úgyis ez volt. Jobban is esett szőlőt szedni egy héten át, mint az órákon ülni.

Általános iskolában nem voltam rossz tanuló, de a magatartásom sosem volt jó. Nem voltam neveletlen, se verekedős-balhész gyerek, de a szabályokkal, a kötelező dolgokkal, a szigorú elvárásokkal már akkor is hadilábon álltam. Szerettem akkor is már én eldönteni, hogy mi a jó nekem és mi az, ami nem. Csak hát gyakran nem én döntöttem, az élet már csak ilyen. Így hát dacoskodtam, lázadoztam. Voltak konfliktusaim bőséggel. (Nem véletlenül találtam rá egészen hamar a punk zenére is.) Ráadásul nagyon kíváncsi ember lévén, sosem akartam kimaradni semmiből és mindent ki akartam próbálni – hisz a puding próbája mégiscsak az evés, puding meg sok van. Tapasztalatom szerint egy ilyen ember szűrni szokta a szemeket, szűrtam hát én is.

Amikor nyolcadikban mentünk el szüretelni, akkor már mi voltunk a nagyok. A nagyfiúk. A legnagyobbak, a legvagányabbak, a legmerészebbek. A nyolcadikos szüreten már többen hoztak

magukkal alkoholt is a táskájukba rejtve, ami a nap végére mindig elfogyott. Nem volt nagy részegség – hányás, rosszullet, dülöngélés, bármi látványos elem –, ám egyik nap mégis túlságosan fel-forrósította pár gyerek fejét az ital. Nem, én nem voltam köztük. Nyolcadikban igyekeztem magam meghúzni, mert előző évben kaptam egy igazgatói intőt – erről később –, és ahogy a filmekben is

mondják: „nem akartam már több balhét”. Néhány társam – páran az osztályomból is – viszont csinált egy elég nagyot. Volt egy nagyon népszerű, nagyon jó fej tanárnőnk, testnevelést és biológiát oktatott. Ő volt az egyik leglazább tanár a suliban, mert fiatal volt még, nem sokkal korábban fejezte be az egyetemét. Nem úgy viselkedett velünk, mint egy haver, de közvetlen volt és a viszonylagos szigorúsága mellett elnézőbb, mint az idő-

sebb kollégái. Kicsit olyan volt ő nekünk, mintha egy osztálytársunk tőlünk pár évvel idősebb, a szemünkben már felnőttnak számító nővére lenne. Ráadásul csinos és szép nő volt, vonzó teremtés.

Azon a bizonyos szüreti napon ő volt az egyik kísérő tanárunk, egy buszon utaztunk vele. Már hazafelé tartottunk aznap estefelé, amikor az a pár részeg srác, akik a busz hátuljában ültek, egyre nagyobb zajt csaptak. Hangosan röhögtek, kiabáltak, volt náluk magnó, azt is üvöltették – mindezzel még nem is lett volna baj, ilyet én is csináltam. Az osztályhangulat része volt általában, amikor kimozdultunk a suliból. De akkor túlcserült a hangulat: minél többen és többen szóltak rájuk, hogy csendesebben vigadjanak, ők annál jobban csapták a zajt, ami már-már balhé volt, egy kisebbfajta zendülés. Nekem is – aki, mint mondtam, épp a jófiút játszottam – sok volt. A tanárnőnek is, mert egy ponton felállt a helyéről, és hátrament a fiúkhoz. Az alkohollal akkor még csak ismerkedési szakaszban lévő haverjaim, akik egymásra szóban folyamatosan rá és rá licitáltak, és így egyre durvább dolgok hagyták el a szájukat, szóval ezek a gyakorlatlan részek egyszerűen csak igazi vadállatokká váltak, és minősíthetetlen szexuális trágárságokat kezdtek a tanárnőre zúdítani – persze pusztán „poénból” –, aki ettől érthető módon nagyon kiborult. Ennek ellenére talán nem csapott volna nagy ügyet a dologból, megbeszélte volna az osztályfőnökökkel és a szülőkkel, ám az iskolavezetés másképp döntött: tantestületi tárgyalás lett a durva beszélgetés vége.

Ha olyan vagy, aki szűrja más emberek szemét, pláne ha azok még fölötted élet-halál urát játszó tanárok is, akkor fel kell rá készülnöd, hogy hiába

húzod meg magad, időnként meg fognak találni valamivel. Az egyik ilyen ember – akinek ráadásul tényleg nagyon a bögyében voltam, de már azzal is, hogy egyáltalán vagyok és nemcsak azzal, hogy pont abban az iskolában, ahol ő tanít – éppen ennél az esetről talált meg. Feltűnt neki, hogy nem szerepelek a megbüntetendő rossz gyerekek listáján. Hiányoztam neki, és úgy döntött, hogy ezt nem hagyja annyiban. Addig keresett, amíg nem talált fogást rajtam, és neki elég volt már egy apró hülyeség is, mert amit talált az nem volt több, mint egy buta vicc egy 13 éves gyerektől.

A szőlőt egy nem túl nagy, nem is túl kicsi műanyag ládába szedtük, ami miután megtelt, kivittük a sor elejére, ahol egy nagy konténerbe öntöttük a tartalmát. Aztán mentünk vissza szedni. Egy alkalommal, amikor elsétáltunk a szedés helyétől távolabb, hogy kis- és nagydolgainkat elvégezzük, találtunk egy gazdátlan és üres ládát. Én meg viccből – mert akkor azt viccesnek találtam – belevizeltem. Hiába öntöttem ki a ládából azt, amit beletettem, és hiába felejtettem el akkor az egészet, mégis ez a piti kis ügy lett az én nagy vesztém. Páran szemtanúi voltak bűnbeesésnek, valaki elmondta valakinek, amit látott, az még valakinek, majd így tovább, én pedig így a tárgyalás napján ott szobrozhattam a vétkesek között. Megkaptam „méltó” büntetésem, egy tantestületi megrovást, ami után már a kirúgás következett volna, ha ismét megtalál a bűn. A tettestársaim nagy része viszont, a tanárnőnek címzett mocskos mondatokat megúsza egy ejnye-bejnyével. Akkor elintéztem magamban az egészet egy levagytokszarvával, ma viszont már dühöt érzek az eset miatt, ha eszembe jut, és csóválom a fejem. Nem sajnálom akkori önmagam, de amit az a tanár

tett, meg akik asszisztáltak hozzá, őket nehezen értem meg, és jól meg is ráznám mindegyiket, ha képes lennék visszautazni az időben.

Ha létezne időutazás, akkor egyetlen eset van csupán, amit szívesen kitörölnék, vagy legalábbis megváltoztatnék, mert a mai napig szégyent érzek, ha az eszembe jut. Egyszer egy barátommal, a legjobb barátommal, ráadásul sok ember szeme láttára kinevettem egy mozgássérültet, azt, ahogy elesett. Máig magamon érzem a teljesen jogosan megsemmisítő pillantásokat, pedig csak az esést láttam, egy groteszk – és a groteskségében igenis vicces – mozdulatsort, de azt, hogy egy mozgássérült esett el, már csak akkor, amikor tápászkodott fel a földről – ahova el akartam süllyedni szégyenemben. Akkor is oda akartam elsüllyedni, amikor tizenkét éves koromban lopáson kaptak a közértben. Ezért kaptam – tök jogosan – az igazgatóit, és emiatt húztam meg magam egy évvel később azon a botrányos szüreten. Miért loptam? Nem voltunk szegények, nem szenvedtem semmiben hiányt, nem volt rá semmi okom, hogy lopjak, rendes, tisztességes családban nőttem fel és a szüleim sem erre neveltek. Egyszerűen csak szórakoztunk a barátaimmal. Feszegettük a határokat, kísérleteztünk, hogy mit merünk megtenni és mit nem. Jártunk a Győri kapuban és a környékén, ahol felnőttem, boltról boltra, ha úgy támadt kedvünk. Mint egy sáskaraj vetettük rá magunkat egy-egy üzletre, és vittük, amit értünk. Amikor végeztünk, lementünk a Szinva partjára, és ott megszemléltük, kinek mit sikerült a kabátja alá elrejteni. Nem voltak ezek nagy értékek, inkább apróságok, de mégsem fizettünk egy forintot sem a szajréért. Végképp nem vagyok rá büszke, de bevallom, nekem különösen jól ment a dolog,

az egyik legügyesebb tolvaj voltam – mégis lebuktam. De már biztos mindannyian láttatok gengszterkarrieréről szóló filmeket: a bűnözők a csúcsról egyenesen a mélybe zuhannak. Mindig. Velünk is ez történt. Eszünkbe sem jutott a következményekre gondolni, és mivel egész jól ment a tolvajlás, egyre gátlástalanabbá váltunk. A tetteinkbe bele volt kódolva a lebukás. Nem engem vettek észre az eladók, de engem is elkaptak, mert ott voltam. Volt, aki sikeresen meglógott, nekem nem ment. Találtak nálam egy tubus fogkrémet, egy zacskó cukorkát, két kis csokit meg vagy harminc darab óvszert – pedig akkor még szűz voltam. De ha a gumikat megtöltöttük vízzel, utána jó volt velük dobálózni.

Mint mondtam, nem csak azt néztük, mi kell, hanem azt is, hogy mit tudunk vinni. Tudom, a határfeszegetés különös, bűnös és ostoba módja volt a lopás, de – és ez talán megütközést fog kelteni – nem bánom, hogy megtörtént. Ha lenne időutazás, ezt az élményt, szégyen ide vagy oda, mégiscsak békén hagynám. Kellett ahhoz, hogy az legyek, aki ma vagyok, becsületes ember – legalábbis remélem, hogy az vagyok, mert ilyet állítani magunkról azért nagy felelősség. Ha jobban belegondolok, a mozgássérült fiú esete meg közrejátszhatott abban, hogy később szociálisan érzékeny legyek. Semmi sem történik véletlenül. Úgyhogy azt sem változtatnám meg.

Az égő szemetes konténer történetéről viszont hirtelen nem tudom megmondani, hogy milyen következtetést vonhattam le magamnak – már ha egyáltalán levontam belőle bármit is. Nem tudom, hogy miért történt, hacsak azért nem, hogy mindenkinek úton-útfélen elmeséljem. Azon ritka esetek egyike volt, amikor egy rosszaság nem leple-

zódott le, csak kiderült, én viszont a lehető legjobban jöttem ki belőle. Nem vagyok rá büszke, de egy hétvégi estén a barátaimmal – lehattunk 10-11 évesek – meggyújtottunk egy szeméttel teli konténert, ami két ház között álldogált. Kíváncsiak voltunk, meggyullad-e, meg arra is, hogy hogyan ég. Nagyon égett, nagyon szépen, éhes lángokkal, egyre nagyobb hévvel, mi pedig álltunk a konténer előtt és megbabonázva néztük a fel-felcsapó, sziszegő-ropogó tüzet. És közben aggódtunk, hogy ez a gyújtogatás talán mégsem volt olyan jó ötlet, mint azt elsősre gondoltuk, és hogy most mi lesz, hogy talán el kéne oltani, mielőtt nagyobb lesz a baj, de nem tudtuk, hogyan kezdjük hozzá, és akkor már nagyon égett. Ekkor jelent meg valahonnan a semmiből az egyik tanár az iskolából. Éppen hazafelé tartott, kopogott a betonjárda a magassarkúja, de mi nem hallottuk, csak azt, amikor megszólalt. A hátunk mögül szólalt meg, még elszaladni sem tudtunk volna. Amikor megkérdezte tőlünk, hogy mi történt, zavartan néztünk egymásra és vonogattuk a vállunkat, hogy

nem tudjuk, mire ő ellentmondást nem tűrő hangon mindenkit hazaparancsolt azzal, hogy majd ő megoldja. Senkinek nem kellett kétszer mondani. Másnap a konténer ugyanott állt, csak kiégve, de minden más a környékén épségben volt. Ettől fellelegeztem, attól viszont tartottam, hogy mi lesz hétfőn a suliban. De nem történt semmi, semmi rossz, mert a számonkérés, az elmarasztalás elmaradt. A tanár hétfő reggel a tanári szobában megosztotta az eset részleteit a többi nevelővel, köztük az osztályfőnökömmel is, de úgy, ahogy ő látta. Hogy a hétvégén látott öt kislányt egy égő konténer mellett állva, amit nyilván nem ők gyújtottak fel, viszont nagyon tanakodtak azon – biztos, hogy azon, – hogy hogyan oltsák el a tüzet. Az osztályfőnököm megdicsért, én pedig megdicsőültem a négy bűnben cinkos társammal együtt, mégis zavarban voltam, mert tudtam, hogy nem érdemlem meg az elismerést. Lehet, hogy ezért is van az, hogy csak akkor fogadom el szívesen a dicséretet, ha én is úgy érzem, hogy az, amiért kapom, az tényleg érdem?

PUNK VAGYOK.

Bár ismerek olyan punkot, aki ezért a mondatért lehet, hogy kiröhögne. Sosem volt tarajam és biztosítótűkkel teli bőrdzsekim se. De volt fémbetétes bakancsom, hol felnyírt hajam, hol meg kopaszra borotvált fejem és nagy pofám. Erről most eszembe is jut a részben Miskolcon forgatott Josephine Baker-sorozat, amiben statisztáltam, és amikor megláttak a filmesek, rögtön kiemeltek a tüntető nációk közé, pedig csak kopasz voltam, skinhead sosem. De ezt ők nem tudták, meg nem is volt érdekes. Meg ki tudja, milyen voltam akkoriban, szerintem punk, más meg lehet, hogy mást mondott volna. Eleve magamra vettem mindent, amiről azt gondoltam, hogy nem átlagos. Egyik

nap a nagyapám nadrádjába és zakójába bújtam, másnap meg színes beach-es inget vettem fel tornacipővel és farmerrel.

Punknak tartottam magam és imádtam a punk zenét, mígnem aztán rájöttem, hogy úgy általában a zenét imádom, a folyamatosan formálódó ízlésemnek megfelelő zenét, amiért bármit megtennék. És bármit meg is tettem.

A nyolcvanas évek második felében járunk, rendszerváltás előtt 2-3 évvel. Középiskolába jártam, a Kiliánba – ma Diósgyőri gimnázium –, a barátaim egy része szintén oda, a többi meg a Földesbe és a Hermanba, a 101-esbe és a Gépipari szakközépbe (ma Andrásy Gyula, akkor még Zalka Máté).

a rádióban szólt, meg amit a szüleim hallgattak. Hallgattam mindent. Aztán 14-15 éves koromban találkoztam a punkkal, az pedig irányba rakott. Onnantól kezdve lettem igazán célzatos zenehallgató. Sex Pistolst hallgattunk, meg Adam Antet, Damnedet, Stranglerst, Ultravoxot, Visage-t, Soft Cellt és B-52's-t. Meg persze magyarokat. Sexepilt, Kontrollt, Sziámit, Európa Kiadót. KFT-t. Meg a helyi erőket, megnéztük őket a Molnár Bélában, az Ápolókat és a Kabinet Rt-t. Milyen jó volt utóbbi látni a tévében is, amikor a Ki Mit Tudon előadták a Lipót bácsit, és milyen rossz volt a keserűséget érezni, amikor kiestek a versenyből. Szerettem később az Esőt és bírtam a U-Airt is.

Az első miskolci zenekar, amelyiket élőben láttam, a Hétfői Hírek volt, ha emlékszik még rájuk valaki. Rövid ideig léteztek és az egyetlen slágerük, ami most az eszembe jut, az aszpirinról szólt. Az Egyetemvárosban volt a koncert, a Rockwellben, elsős gimis koromban, innentől datálom azt, hogy elkezdtem rendszeresen koncertekre járni. Vagy oda, ahol zene meg buli volt. Vagy van. Egyszóval: pezsgés.

Mindig is szerettem Miskolc rejtetten pezsgő helyeit. Nem voltak szem előtt, ezért szinte bármit lehetett. Van, aminek a nevére sem emlékszem, csak tudom, hogy hol volt, melyik kis félreeső utca melyik házában. Vannak ezekről halványabb-elevenebb delíriumos emlékeim. Nagy röhögésekről, órákon át tartó életmegfejtésekről, csajokról, akiket szerettünk volna megkapni, és olyanokról, akiket meg nem – és mikor melyik jött össze.

A két kedvencem a Furié meg a Buga Jakab volt. Egyik a Kisavas soron, a másik meg a Tetemváron, egy-egy tömény füstben úszó, savanyú szagú, erre-arra kanyargó pince – bár a kanyargást már

Mindig is szerettem Miskolc rejtetten pezsgő helyeit. Nem voltak szem előtt, ezért szinte bármit lehetett. Van, aminek a nevére sem emlékszem, csak tudom, hogy hol volt, melyik kis félreeső utca melyik házában. Vannak ezekről halványabb-elevenebb delíriumos emlékeim.

lehet, hogy csak én teszem hozzá. Se előtte, se azóta nem voltam ilyen helyen, mint amilyen ez a kettő volt. Ahol a város alterosai egyesültek. Borospincéből kialakított szórakozóhelyek, szó szerint underground mind a kettő. Ahogy elképzelünk egy kocsmát a Purgatóriumban. Nem ezeken a helyeken írták a város történetét, de mi úgy éreztük ott magunkat estéről estére, bármelyikről is legyen szó, mintha világmegváltó történetek ihletett színhelye lenne. Aminek a vége hol a pokolra szállás, hol pedig a megdicsőülés lett.

Eszembe jutott még valami. Olyasmi, ami zene és összeköti a miskolci múltamat meg a budapesti jelenemet. És ami így jelképesen kifejezi azt az egyensúlyt is, amiben vagyok. Az ipari zene angol mesterei, a Test Department zenekar korán megfordult Magyarországon, még a 80-as években, 1985-ben vagy 1986-ban. Abszolút jelen időben. Felléptek Budapesten, meg két vidéki város-

ban, Szegeden és Miskolcon. Az egyetemi sportcsarnokban ott voltam én is. Csak a zúgásra, a fülcsikorgató zakatolásra meg a villódzásra emlékszem, ahogy szétszed meg újrakonstruál, és az érzésre, hogy végre az történik velem, amit mindig is szerettem volna, hogy történjen. Évtizedekkel később, a közelmúltban, amikor épp ugyanezt éreztem – csak a hivatásommal meg azzal a szerkesztőséggel kapcsolatban, aminek épp a tagja vagyok –, az egyik kollégám, egy harminc éve Magyarországon élő, vidám kedélyű, hatvan felé erősen közelítő angol arról kezdett el beszélni, hogy annyira boldog, mert újra Budapesten koncerteznek a fiatalkori barátai, akikkel együtt nőtt fel és akikkel a nyolcvanas években keresztül-kasul utazták a környező országokat, köztük a volt a Szovjetuniót is. A Test Department. Azon a bizonyos nyolcvanas évekbeli miskolci koncerten mind a ketten ott voltunk.

ITT VAGYOK.

Épp a budapesti otthonomban ülök az ágyamon egymagamban, ölemben laptoppal, és írok. Budapesten írok Miskolcra. Elégedett vagyok a munkámmal, elégedett a kapcsolataimmal, a barátaimmal és az ellenségeimmel, mindazzal, ami körbevesz, amit az életemnek nevezek. Pedig nincs semmim önmagamon kívül. Vagy alig valamim. Van, amit Miskolc adott, és ami olyan, mint egy mentőháló. Miért jöttem onnan ide, mit kezdek azzal, amit magammal hoztam? Mit mentek át onnan ide – és mit vissza? Hogyan ér össze bennem a múlt és a jelen? Milyen jövő lesz belőlük? Hova fut ki a történet? Ezekre a kérdésekre már csak Miskolcra való tekintettel is válaszonom illene. Egyszer mindenképpen megteszem – vagy folyamatosan ezt teszem? –, most is ezt teszem.

Annak idején fizikailag elhagytam a várost, de valójában sosem engedtem el. Ez már csak azon is látszik, hogy számolom, mennyi időt töltöttem ott és mennyit nem ott, hanem itt. Most per pillanat balanszban vagyok. Szeretnék abban is maradni – még akkor is, ha az idő mérlege már nem Miskolc kapcsán fog egyre többet mutatni. Bízom benne, hogy az egyensúly bennem akkor is megmarad.

Privát Félmúlt Miskolcon

Utánam, srácok! Ezt a címet viseli a számos közösségi eseményt, akciót, tudományos vizsgálódást, kiadványokat, élményszámba menő bulikat egybefogó programsorozatunk, amely a korábbi „24” (egy szimbólum számjegy alatt futott) projektünk örököse. Anno már a huszonnégygel hangsúlyozni kívántuk az 1989 óta eltelt időt – mely alatt felnőttek a rendszerváltás körül született generációk – és az utolsó lehetőség sürgető voltát: most, a 24. órában feltétlenül fontos megörökíteni az államszocializmus, vagy akár a korábbi évtizedek hétköznapjaiból ránk maradt városképi elemeket, helybéli toposzokat, urbánus legendákat. Rakétát vagy glóbuszt imitáló játszótéri mászó-kák, beton virágtartók, pingpong- és sakk-asztalok, neonok, pihenőpadok, mozaikok és kompozíciók – művészi értéket, védettségre jogosító kivételességet aligha hordoznak, viszont befolyásolták közel fél évszázad miskolci hétköznapjait.

A miskolciakét. Nyom nélkül fognak eltűnni, ha nem használjuk ki az utolsó pillanatot. Számos egykoron közismert jellegzetesség ma már csak fotókról köszön vissza. A miskolciak többszólamú megszólításával próbálunk egy-egy hajdani utcabútor, kültéri dísz, netán filmek (mondjuk éppen az „Utánam, srácok!”), irodalmi alkotások révén a korban híressé vált tárgyak máig vezető sorsa felől tájékozódni, törekvésünk megörökíteni a letűnt idők utolsó rekvizitumait.

A „Privát félmúlt Miskolcon” családtörténet-sorozattól mindekelőtt a porosodó fényképalbumok feltárulását várjuk, és bízunk abban, hogy a fotók előhívják a történeteket, melyeket a rokonság egyfajta hagyományként őriz, élményszerűen mesél, sajátos családi legendáriumként konzervál. Olyan miskolciaknak kívánunk megnyilvánulási lehetőséget biztosítani, akik hajlamosak éreznek félmúltjuk speciális közzétételére. Emlékezetes eseményeket vagy éppen jellemző pillanatokat, használati tárgyakat, bútorokat, s hasonlókat megőrkítő felvételeket keresünk, amelyekhez a közlő hajlandó az egyéniségét, családjának mentalitását tükröző kommentárt, tetszőleges „műfajú” szöveget írni.

Az ekképpen születő kvázi „képregényeken” keresztül szeretnénk közvetlen betekintést nyerni a privát félmúltakba, melyek fontos, autentikus építőkövei Miskolc történetének.

A sorozat eddig megjelent kötetei

KAPUSI KRISZTIÁN - TOKÁR ZSOLT: Muslicák a demizsonban
DARÁZS RICHÁRD: Moszkvics a szakadéokban
BALOGH ATTILA: Onedin család a Szinván
ÁRVAI SITYU-HALÁSZ ÁGNES: Gitár a hátizsákban
KARLAKI ORSOLYA: Vattacukor térzenével
SIMONYI ZOLTÁN: Robinzon a járdaszigeten
JOÓ TÍMEA: Gyöngyvirágtól Zöld Sárkányig
VAJDA CSILLA: Volt egyszer egy Avas
PETRUSKÓ NORBERT: Zenekar a tize(negye)diken
IVÁN ZSOLT: Winnetou a patakparton
GALLI ANDREA: Ácskapcsok a fűzfa alatt
CSATLÓS-HALÁSZ ÁGNES: Vasgyári éden, avasi ándörgránd
SZABÓ ZOLTÁN: 12-es buszra nem szállunk!
TASNÁDI CSÖPI: Egyedül Miskolcon?
JACSÓ PÁL: Nem múlnak a gyermekévek
SIKOPARIJA LUJZA: Egy turista mit tehet
TOMASOVSZKI ISTVÁN: Egy átlagos nap a Kilián-délen
KISS KRISZTA: Vörös téglák, fehér köpenyek
GELSEI LILI: Ki és be a strekken
RITTER RENÁTA RITA: R3
VARGA P. ALADÁR: Régi idők focija a miskolci „városligetben”
RADÁNYI JUDIT: Kilián-Dél, a mi kis falunk
ÁGOSTON KATALIN: Kulcsos gyerek szabadsága
KAPOSINÉ SZUNYOGH ÉVA: Mese a MÁV-telepről
MAGYAR GYULA: Örs utca hét, földszint kettő
MAROSI LAJOS: A denevéres toronytól a távcsöves kupoláig

Elérhetőek honlapunkon

www.atjarokhe.hu/olvasnivalok

